

PERSONALITY TO FRUITFUL COMMUNICATION

*Volodymyr Yevtukh*¹

ОСОБИСТІТЬ ДО ПЛІДНОГО СПІЛКУВАННЯ

Володимир Євтух, професор, член-кореспондент НАН України

За цим титулом мову буду вести про Юрія Кондратьєва, знаного в Україні і за її межами, передовсім у Німеччині, вченого математика і освітянина. У суспільному обігові укорінилася думка, що на спогади про людину, яка відійшла у засвіти, має право той, хто довший час знав її, а ще краще товаришував з нею, чи то був її учнем, або учителем. У моєму випадкові жодна із означених підстав не релевантна. Однак трапляється так, що кілька епізодів спілкування проорюють глибокий слід і залишаються у шпайхері (від німецького – накопичувачеві) пам'яті. Їхній контент позитивно відлунюється у моїх думках про предмет нашого, нехай і не тривалого і не частого, спілкування з Юрієм Кондратьєвим. Вважаю, немає резону згадувати ті чи ті дати із його біографії, вони відтворюються у численних довідкових виданнях (шкода, що не завжди достатні, щоб досягнути його феномен). Натомість хочу притягнути увагу до кількох моментів, які, на мої переконання, є пересічними не тільки для акторів безпосереднього спілкування, але й для формування поглядів на ті чи ті явища суспільного буття, зокрема наукового, що для мене особисто важливо. До речі, термін «спілкування» я вживаю не у компліментарному (як приємно спілкуватися з інтелегентною людиною!), звичному його значенні, а у розумінні обміном інформацією, яка збагачує і природжує знання про конкретні й більш загальні предмети, події, явища. Власне, це для мене складає найбільшу цінність. Щось мене підштовхує до думки, що й зарубіжні його колеги могли високо поцінувати цей дар, спілкуючись, співпрацюючи з Юрієм Кондратьєвим.

Кілька епізодів із перебігів спілкування, які вражають (звичайно, у моєму сприйнятті), із професійних й поза професійних доменів знань й яким чином транслюються до усвідомлення слухачами. Мені довелося відвідати семінари Міждисциплінарного науково-дослідного центру досліджень складних систем, що тривалий час працює в Українському державному університеті імені Михайла Драгоманова (раніше Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова), де доповідав і дискутував зі

¹ Dragomanov Ukrainian State University, Kyiv, Ukraine

слухачами професор Кондратьєв. Я дивувався його вправністю пояснювати складні математичні візерунки такою мовою, що мені здавалося, що і я із зовсім іншої сфери знань (соціогуманітаристики) розумів про що йдеться. Я навіть ловив себе на думці, що математика також соціальна наука, або ж принаймні вона може знаходити більш широке застосування для пояснення тих чи тих соціальних явищ і процесів. До речі, у соціології вона має свій простір вживання математичних методів дослідження. Скажу, а метод включеного спостереження, який є одним із активних методів у соціології, відкривав можливості до досягнення значення такої особистості як математик Юрій Кондратьєв. Йдеться про спостереження за манерою спілкування (ненав'язування своєї думки співбесідникові, а радше запрошення до діалогу; впевненість у висловлюваннях; пошуки дохідливих аргументів; і не в останню чергу, вражаюче елегантний зовнішній вигляд тощо).

Дивним і приємним для мене виявився інтерес Ю. Кондратьєва до наукового пізнання функціонування феномена етнічності, сферою, в якій я працюю півстоліття. Його судження про процеси етнічної диверсифікації сучасного світу, про нагальність збереження етнокультурної спадщини, етнічної історії різного роду спільнот України відтворювали нинішні тренди міжнародного наукового дискурсу до розуміння складного соціокультурного явища етнічності.

Згадуючи професора Кондратьєва, я обов'язково замислююся про його внесок у функціонування і розвиток нашої університетської спільноти. Я мовлю не про його викладання (відгуки дуже позитивні), про його праці (вони відомі в Україні і поза нею), я хотів би відтінити два моменти, яким ми, можливо, не надаємо належного їм значення. Для пояснення першого моменту моєї думки згадаю розмірковування видатного українсько-канадського, українсько-швейцарського діяча Богдана Гаврилишина про явище інтелектуальної інфраструктури і докладу їх до феномена університету. Саме вона, на моє переконання, є каталізатором прогресу університету. Юрій Кондратьєв був дуже помітним компонентом мозаїки інтелектуальної інфраструктури нашого університету — виходець із знаменитого математичного доквілля Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка (нині Київський національний університет імені Тараса Шевченка), професор Білефельдського та Боннського університетів (Німеччина), Університету Редінга (Великобританія), науковий співробітник Інституту математики НАН України, виконавчий редактор популярного журналу «Міждисциплінарні дослідження складних систем/Interdisciplinary studies of complex systems», лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, учасник різноманітних міжнародних проєктів тощо.

Другий момент я пов'язую з зусиллями професора Кондратьєва у сприянні включення українського наукового контенту у європейський і міжнародний науковий простір: викладання у згаданих університетах — його знання, здобуті в Україні адаптувалися поза її межами; залучення до співпраці з українськими дослідниками математиків зі світовим ім'ям, зокрема і завдяки названому вище журналу, який один із небагатьох вітчизняних періодичних видань включений до бази наукових даних Web of Science. Різнобічна діяльність Юрія Кондратьєва сприяла виходу українських науковців за межі однієї і тієї ж професійної спільноти, яка тривалий час гуртувалася суто у вітчизняному просторі, тим самим поєднуючись до сучасних мейнстрімних тенденцій у розвитку науки.